

Zwolle, 8 juli 2014

Artikel 45 – vragen: Eli Heimans

Geacht college,

Deze maand is het exact 100 jaar geleden dat Eli Heimans (1861-1914) tijdens een geologische excursie in het Duitse Gerolstein plotseling overleed.

Eli Heimans, bioloog en natuurbeschermer, werd in Zwolle, aan de Thorbeckegracht, geboren als zoon van Jacob Israel Heimans en Elisabeth Valk. Hij trouwde op 24 juli 1888 in Zwolle met Betje Stibbe. Uit dit huwelijk werden 1 zoon en 1 dochter geboren. Eli Heimans groeide met 4 broers en 2 zusters op in een orthodox joods gezin in Zwolle, waar zijn vader een zijdeververij in de Papenstraat had. Hij volgde in Zwolle onderwijs aan de MULO en de Rijks-H.B.S.

Zijn moeder bracht hem de liefde en kennis voor de natuur bij. Een kennis die nog werd vergroot door een toevallige ontmoeting met 'Kruiden Marie', een vrouw uit deze regio. Deze vrouw, die kruiden verzamelde voor de plaatselijke apothekers, heeft de jonge Heimans heel veel wilde planten leren kennen. Ook ontwikkelde Heimans een grote belangstelling voor de dode natuur en de wordingsgeschiedenis van de aarde.

In 1879 behaalde Heimans de akte wiskunde, een jaar later gevolgd door de akte hulponderwijzer. In 1882 werd hij benoemd tot derde onderwijzer aan de openbare lagere school der eerste klasse no 4 in de Zwanenburgerstraat te Amsterdam.

Het was een grote overgang van de natuurrijke Zwolse omgeving naar de natuurarme binnenstad van Amsterdam. Na het behalen van de akte van hoofdonderwijzer in 1882 werd Heimans een jaar later benoemd tot tweede onderwijzer aan de kort tevoren opgerichte school aan het Weesperplein, die al spoedig een goede naam verwierf vanwege de getalenteerde leerkrachten die eraan verbonden waren .

Heimans was ook een pedagoog in hart en nieren.

De vernieuwingen in het onderwijs aan het einde van de 19e eeuw waren gebaseerd op het leren waarnemen van de eigen vertrouwde leefomgeving. Deze spraken Heimans erg aan. Het onderwijs in de natuurlijke historie tot die dagen was erg dor en droog. Levend materiaal kwam er niet aan te pas. Heimans bracht hierin verandering. Hij ging zoveel mogelijk met zijn leerlingen naar buiten, voornamelijk naar het Amsterdamse Sarphatipark. Hij leerde zijn leerlingen niet alleen de namen van de planten en de dieren, maar trachtte vooral zijn leerlingen het verband te leren zien tussen levenswijze en vorm. Zijn ideeën bracht hij samen in het boekje 'De levende natuur, een handleiding bij het onderwijs in de kennis van planten en dieren op de lagere school, in het bijzonder voor grote steden'.

Deze handleiding, die baanbrekend was, kwam ook in handen van Jac.P. Thijssen. Uit de ontmoeting tussen beide onderwijzers zou een hechte en vruchtbare samenwerking groeien, die geleid heeft tot het zogenaamde Biologisch Reveil in Nederland. Gezamenlijk schreven zij een aantal boeken in de reeks 'Van vlinders, bloemen en vogels'. Samen gaven zij ook het 'tijdschrift voor de natuursport' uit

Nog veel meer info kunt u vinden in de 3 bijlagen. Ter gelegenheid van de honderdste sterfdag verscheen in februari ook het boek 'In de schaduw van Jac.P. Thijsse. In Zuid Limburg is een natuurpad uitgezet dat zijn naam draagt.

Overall in het land worden dit jaar, en in het bijzonder deze maand, activiteiten georganiseerd ter nagedachtenis aan Eli Heimans. Ook de media besteedt aandacht aan de betekenis voor Eli Heimans voor het natuurbesef van Nederland.

Het CDA Zwolle zou graag zien dat ook de stad Zwolle, de groenste stad van Europa van 2006, blijf geeft van trots op wat deze geboren en (deels) getogen Zwollenaar voor de kennis van en bescherming van de natuur in Nederland heeft betekend. Het CDA richt zich dan ook tot u met de volgende vragen:

- *Bent u bekend met persoon en werk van Eli Heimans en met het feit dat zijn honderdste sterfdag op 22 juli 1914 is?*
- *Erkent u het belang van zijn inzichten op het gebied van het onderwijs in natuurlijke historie.*
- *Bent u het met de Zwolse CDA fractie eens, dat mocht de Zwolse Canon heruitgegeven worden, Eli Heimans hierin een plek verdient?*
- *Bent u het met de CDA fractie eens, dat deze geboren en voor een deel getogen Zwollenaar, op de een of andere manier een plek verdient in onze stad?*

De CDA fractie doet hierbij graag de suggestie van instelling van een Eli Heimansprijs. Deze prijs zou jaarlijks uitgereikt kunnen worden aan die leerkracht of die organisatie die zich in het bijzonder inzet en onderscheidt op het gebied van het biologieonderwijs in de geest van Eli Heimans.

Of door te bezien of in overleg met Vitens de aldaar aangelegde natuurtuin kan worden vernoemd naar Eli Heiman. Eli Heiman schijnt graag te hebben vertoefd in het Engelse werk.

Bij voorbaat dank voor de genomen moeite.

Met vriendelijke groet,
Namens de CDA-fractie,

Martijn van der Veen

Bijlage

<http://resources.huygens.knaw.nl/bwn1780-1830/BWN/lemmata/bwn5/heimanse>

[http://www.nmepodium.nl/Nieuws/Nieuwsarchief-2014/Eli-Heimans-\(1861-1914\)-Herdenkingsjaar-2014](http://www.nmepodium.nl/Nieuws/Nieuwsarchief-2014/Eli-Heimans-(1861-1914)-Herdenkingsjaar-2014)

<http://www.heimansenthijssestichting.nl/inspoorvanheimans.php>